

Alvar Appeltofft
minnesskrift

Redigerad av Denis Lindbohm

Stiftelsen Alvar Appeltoffts Minnesfond

i samarbete med

Skandinavisk förening för science fiction

ISBN 91-85550-09-4

Alvar Appeltofft

minnesskrift

redigerad av
Dénis Lindbohm

Stiftelsen Alvar Appeltoffts Minnesfond
Skandinavisk förening för science fiction

ISBN 91-85550-09-4

Alvar Appeltofft, Minnesskrift.

Utgiven av Stiftelsen Alvar Appeltoffts Minnesfond i samarbete med Skandinaviska förening för science fiction, Box 3273, 103 65 Stockholm.

Utgivningen har möjliggjorts genom en särskild donation av Ellen och Hugo Appeltofft.

Skriften är sammanställd och redigerad av Dénis Lindbohm. Innehållet är copyright 1979 respektive bidragsgivare. Omslagsfoto: Dénis Lindbohm. Grafisk formgivning: John-Henri Holmberg. Sättning: Bergslagspostens Civiltryckeri AB. Tryck: Västergötlands Tryckeri AB, Skara 1979.

ISBN 91-85550-09-4

Förord

Dénis Lindbohm

Alvar Appeltofft, ende son till Ellen och Hugo Appeltofft i Halmstad, föddes år 1942. Han avled strax före julen 1976, endast 34 år gammal.

Redan när han började i skolan visade han en helt otrolig kunskapsörst och lånade från biblioteket hem tjocka folianter med tungt vetenskapligt innehåll — och han läste dem från pärm till pärm, mycket noga. Han var ett mycket brådmodigt barn med ett gnistrande intellekt, som inte väjde för några svårigheter.

När han upptäckte den litteraturart, som kallas science fiction, gick han in för den med liv och lust och blev en mycket engagerad förkämpe för den under resten av sitt liv.

Det råder delade meningar om när Sverifandom (science fiction fandom i Sverige) började. Med ordet "Sverifandom" avser man alla de "fans" — samlade i sf-klubbar eller inte — som intresserar sig för science fiction i det här landet. Man talar även om "Skandifandom" (sf-fandom i Skandinavien) och Worldfandom . . . Men trots delade meningar kan vi vara ense om att när bröderna Kindberg på Grafiska Förlaget i Jönköping år 1954 startade sf-magasinet Hjäpna! blev det fart på den svenska sf-fandomen. De sf-klubbar, som funnits dessförinnan, kunde nu etablera kontakt.

Alvar blev en komet med allt starkare lyskraft inom Sverifandom och tycktes ha helt outtömliga energiresurser när det gällde att åstadkomma en union mellan klubbarna och att på olika sätt få allmänheten att uppfatta sf som en litteraturart värd att ta på allvar. Många har sagt att Alvar var vår fandoms förste verkliga aktifan (en sf-fan, som arbetar aktivt för sf).

Han blev titulerad "Sveriges mr Science Fiction" i olika fanziner (stencilerade sf-tidningar, som utges av fans för fans). När Sam J Lundwall 1960 i sitt fanzine SF-Nytt instiftade ett pris, avsett att årligen utdelas till aktifaner, var det naturligt att priset fick namnet "Alvar".

I den här föreliggande minnesskriften presenteras några faners minnen av fenomenet Alvar. Eftersom jag hade intensivare kontakt med honom än någon annan sf-fan under hans lysande uppgång har det blivit så att mina bidrag utgör en merpart.

Må dessa minnen av en stor aktifan stimulera nya aktifans till fortsatt aktivitet och ge dem tröst och stöd när de någon gång blir modstulna. Facklan går vidare . . .

Salamander

Dénis Lindbohm

Alvar var född 1942, jag 1927. Det låg 15 år mellan oss och när jag fick kontakt med honom i 50-talets första hälft var han ju bara en liten pojkvasker, medan jag redan var vuxen och gift och barnafar. Men en eld var bandet mellan oss: det starka intresset för science fiction: En eld av stjärnornas slag.

Jag minns när jag satt och tittade på honom på Luncon 1956. Då var han 14 år och stod där och höll föredrag och var oerhört allvarlig och engagerad. Hans blick var på något vis långt borta i ett fjärran, men han var absolut inte frånvarande: Vartenda ord var träffsäkert insatt i de långa meningarna. Och jag satt där och tänkte:

— Det är en mycket gammal själ i en mycket ung kropp.

Det intrycket fick jag. Hans ansikte var slätt och såg nästan barnsligt ut. (Just de orden använde Arvid Gyllenberg när jag lät Alvar spela tekniker i en sf-film: Inte Alvar väl, han har ju ett så barnsligt utseende.) Ja, Alvar hade ett småpojksansikte, men i detta ansikte fanns samtidigt något helt uråldrigt.

Jag såg några som log och hörde fragment av yttranden: De tyckte att han lade ner för stort allvar i det han sade. Han pläderade för organisation mellan klubbar och enskilda. Han ville göra stor aktion för att få allmänheten att inse att sf var något seriöst och inte en lek för småpojkar. Men hans ungdom låg honom i fatet. Han såg alltför ung ut för de stora orden.

För mig var han inte bara lillebror utan mer: Han var jag själv i annan kropp. Jag hade upplevt hur vuxna vägrat ta mig på allvar när jag i början av 40-talet pratade vitt och brett om en kommande rymdålder. Jag hade förhånats. Då hade jag varit lika gammal som Alvar nu var på Luncon. Och jag tittade på de som log och, så gud hjälpe mig, avskydde dem.

Hans eld frapperade många. Jag tänkte att han var som om hans själ var enbart lågor och de formligen svedde hans kropp. En gång i tiden trodde man på fyra element och att varje element behärskades av en viss sorts elemental: Gnomer (jord), undiner (vatten), sylfer (luft) och salamandrar (eld). Alvar var en salamander, en eldens ande. Men stjärnelld. Vad kallas de elementaler, som lever i de stora solarnas hjärtan?

Han kunde vara så oerhört allvarlig och faktiskt avvisa fantasin, som ju dock var grundflamman i hans älskade sf. Jag minns hur vi en gång satt hemma hos mig och pladdrade sf så att spottet stänkte — som Meteormedlemmen Bertil Paulsson sa. Jag svepte ut i en djärv idéflykt, när Alvar kallt avbröt:

— Det där är ju bara dumheter.

— Är det? frågade jag förbluffad.

— Ja, sa han, det är det. Det är inte vetenskapligt.

Men själv kunde han svepa iväg i en idéflykt, som verkade direkt livsfarlig. En gång satt vi där i mitt trevna hem på Jerusalemsgatan 15 när han plötsligt slängde ur sig att jag mycket väl kunde vara en *intelligentia alienum*, som genom perfekt *mimicry* antagit mänsklig form.

— Skulle du möjligen vilja visa dig i din rätta form? bad han.

Jag avvisade och sa att det var svårt att stabilisera den mänskliga formen efteråt. Då blev han tankfull och sa:

— Om man stack en kniv i dig så skulle nog chocken få dig att skifta form.

Jag stirrade på honom. Menade han allvar? Skulle jag våga vända ryggen åt honom efter det yttrandet? Gick han omkring och var beväpnad med en vass kniv, för att avslöja aliens?

Men det var ju en idéflykt. Han lekte ständigt med det mest fantastiska och hade verkligen den sanna sf-andan, den, som enklast uttryckes i orden "tänk om . . .?".

För honom var det faktiskt så att jag SKULLE KUNNA vara en alien: Allt är tänkbart. Om det sedan också är verkligt, ja, det är ju en annan sak — som ligger utanför sf-ramen. Men man fick inte gå utanför vissa vetenskapligt acceptabla gränser. Jag minns hur han en gång åter var inne på temat att jag kunde vara en varelse från stjärnorna — och hur hade jag då kommit hit?

Jag svarade att det vore oekonomiskt att transportera en kropp och sedan bygga om den. Bättre att sända psyket och låta det inkarnera i ett mänskligt embryo in uterus.

— Sånt är trams, sa han karskt.

— Varför det då? undrade jag.

— Själär, sa han med förakt i rösten. Blanda inte in sånt i sf.

Jag invände att man kunde mycket väl betrakta själen som en sluten energimängd och anlägga energivetenskapliga synpunkter på den, men han tände inte alls. Det var först när jag kom att tänka på en Kapten Frank-följetong i gamla JVM, där Franks själ dragits ur hans kropp och bundits i ett energimönster som Alvar ville fortsätta att betrakta mig som en klok person.

Alvar blev äldre, man brukar ju bli det. Han blev mindre sträng i kravet på vetenskapligt korrekt grund för sf och kom in på det, som neofans inte alltid är så tända på: Fiktiv science. Dvs, man konstruerar ett alternativ, en annan vetenskap, men när man sen bygger upp idén måste man följa logikens lagar och inte avvika från grundförutsättningen.

Fiktiv science som grund till science fiction kan uttolkas: Under förutsättning att det var så och så . . .

Just det temat kom fram när jag träffade Alvar på Luncon 1973 och han drog iväg med mig för att få prata ostört.

— Du sysslar ju med det ockulta? Kan du komma i förbindelse med demoner?

Jag var med på leken och svarade allvarligt:

— Det är inte så svårt, men vad skall det vara bra för?

— Jag vill göra ett avtal med en demon.

— För det första så kan man inte göra avtal med demoner, för de har ingen logiskt motiverad anledning att hålla ett avtal: De arbetar ju med lögnen som sanktionerat instrument. Och för det andra är det rätt fulltecknat i mörkrets rike.

Han funderade och godtog första meningen. Men inte andra:

— Jag kan göra ett avtal, som är till nytta för både mig och dem, i den här världen.

En svår nöt, att ge svar på det. Men jag fann svaret:

— De är helt rationella och väljer hellre en person, som de har stor nytta av, än en, som de har mindre nytta av. Och de har större nytta av mig än av dig.

— Hur vet du det? frågade han.

Och jag flinade förargligt:

— För att de just sa det till mig.

En utomstående skulle ha trott att vi antingen var fulla eller tokiga, men vi var intetdera. Vi var bara två sf-fans, som lekte med fiktiv science: under förutsättning att det finns demoner så . . .

Och finns det då? Ja, naturligtvis: I ett alternativt universum. För på något vis finns ju allting — om man är en äkta sf-fan.

Glimt av stjärnor

Arvid Gyllenberg

Jag har inte mött Alvar mer än två gånger, men vill gärna bidra till minnesskriften över honom med dessa små glimtar:

Den första gången var på Luncon, Sveriges första sf-kongress. Där stod plötsligt en liten intensiv kille framför mig, liksom trampade vatten, kisade med ögonen upp mot mig och frågade:

— E de ni som e Argy?

— Säg du, föreslog jag och sen gjorde han det.

Vad vi sedan pratade om minns jag inte i detalj, men det var givetvis sf. Sf var ju, det märkte jag från början, hela hans liv.

Jag var smått road av att han betraktade mig som en gammal farbror inom Fandom, men det är ju klart: Jag var mer än femton år äldre än han, han var en liten tonåring — och jag var känd av honom (innan han var känd av mig) som en av de där mystiska personerna, som bildat en av landets första sf-klubbar: Meteor.

Jag kände mig säkert mer imponerad av honom än han kände sig av mig: Jag var imponerad av hans intensiva, nästan andlösa sätt att spinna på olika fantastiska teorier.

Den andra och sista gången jag träffade honom var hemma hos broder Denis, där han lär ha varit trägen gäst. Inte heller beträffande det mötet minns jag några detaljer, men han var lika intensiv då som på Luncon. Han dominerade, just genom sin fantastiska intensitet.

Jag och Denis har ju alltid varit stora skämtare inbördes och jag använde litet av samma attityd mot Alvar, kallade honom för "broder Äppelskrutt". Absolut inte i ond mening, enbart som kamratlighet. Men han var så allvarlig, vår Alvar. Jag såg hur han rynkade pannan och sen sa han, i irriterad ton:

— Kalla mig inte så där.

Och då bad jag om ursäkt och förklarade att det var ju bara menat som ett smeknamn, sagt i all vänlighet.

Sedan såg jag aldrig Alvar mer, men man kunde ju inte undgå att höra talas om honom, så oerhört aktiv som han var. Han var ett lysande stjärnskott på vår Fandoms himmel. Rymden har blivit litet mörkare sedan det stjärnskottet slocknat. Men det lyser säkert vidare i en annan rymd.

De överlevande

Alvar Appeltofft

(Ur hans eget fanzine *Komet* nr 3 1956.)

De stod uppe på ytan av den döda världen. Bakom dem var luckan till nedgången öppen och en pelare av ljus strålade ut, sträckte sig uppåt mot den svarta skyn.

Efter att ha utfört sitt uppdrag, stannade de båda männen kvar utanför luftslussen. Stod med en egendomlig känsla och såg ut över den värld, som nu var deras — och ändå så främmande. Tänkte tillbaka på det, som varit, och nu oåterkalleligen var förlorat.

De och deras fränder hade nått långt — för långt. De, som nu var förintade, hade byggt upp en mäktig civilisation. Från primitiva stadier hade den genomlöpt den kosmiska utvecklingscykeln, till slutet kommit. Det absoluta ändandet av eoners långsamma framåtskridande och fulländning.

Kring de båda reste sig de knivskarpa bergen, som delvis försänkte den vidsträckta slätten i skugga. Den stoftbeströdda, sönderskurna, splittrade marken förlorade sig bort mot de konformade kullarna vid den synbart rundade horisonten. I skyn lyste stjärnorna med ett nålvasst sken, som stack i ögonen. Silverskimrande, utstrött kosmiskt stoft . . .

— Hade kanske inte allt detta förutsagts för länge sedan? Den lilla skaran av överlevandes fundering. — En föraning av vad som skulle komma, av det fruktansvärda slutet på allt, hade trängt genom tidens krets och uppfångats av deras förfäder i en tid man inte visste någonting om.

Ty i alla deras gamla religioner hade temat funnits. Läran om yttersta domen; den stora slutkampen mellan gott och ont; världens undergång, gudarnas skymning, då allt gick under, och världen förmörkades av rök och stoft . . . Det kunde inte ha varit ren dikt, nej, en vision.

Och kriget hade kommit. Några år efter det att den första koboltbomben detonerat. Just som vägen mot stjärnorna öppnat sig för den forskande människan.

Man hade ämnat att göra deras nuvarande fristad till en krigsbas. Men raketerna hade aldrig hunnit starta, och rymdposteringen hade blivit avskuren tillsammans med ett rymdskepp, som lyckats undkomma.

Efter Ragnarök skulle det komma en ny värld. Och så småningom uppfylldes kanske legenden. De var en liten människohop, på vars lott det låg att bevara, vad moderplaneten frambringat.

Långsamt gick männen med sin börda, utan minsta ansträngning på grund av den mycket låga gravitationen, nerför trappstegen i den underjordiska tunnel, som

låg öppen framför dem.

Ovanför, på den största satellitens svarta himmel, lyste hemplaneten nära dubbelsolarna med en fruktansvärd, radioaktiv glans.

Den gudarna älskar . . .

Lars Lambert

De första minnena av Alvar daterar sig bortemot tjugo år tillbaka i tiden till Halmstads gamla läroverk i mitten och slutet av 50-talet. Han var redan då en människa som bröt av från mängden i kraft av sin ovanliga begåvning och tidiga utveckling, en eldsjäl med sitt brinnande och kompromisslösa intresse för allt vad han företog sig: realskolans skinande lärdomsljus, som med ett slags tankspridd distans plockade till sig dåtidens alla premietroféer vid skolavslutningarna för att sen plötsligt i gymnasiet tappa hågen för allt vad läxor och skolschema hette. Viktigare saker väntade: han hade gett sig SF-världen i våld.

Gymnasieåren bjöd på många långa kvällar på Byaledsgränden och Klammerdammsgatan när vi penetrerade och expedierade livsgåtorna med suveränt handlag, genomkorsade vintergator och galaxer, förflutet och framtid, allt lika lekande lätt som tillvarons futiliteter här och nu kunde vara påträngande och svårhanterliga.

I Alvars lilla pojkrum gick skrivmaskinen varm om kvällarna i den obeskrivliga röran av papper, böcker, pärmar och en ousinlig korrespondens med när och fjärran. Eller stod han i gårdshuset halva nätterna med håret på ända och kladdiga fingrar och förbannade den nedsmorda gamla stencileringsapparaten, när den vägrade spotta fram fanzines i önskvärd takt.

När jag ser den sista bilden av honom påminner han om en kerub, nu som då, märkligt oförändrad med sitt halvt inåtvända leende: blandningen av brådmogen begåvning och oskuld, både nära och undanglidande, öppen och oåtkomlig. Den gudarna älskar dör ung. Det känns tomt när han är borta, en bit av ungdomen förlorad. Men minnet lever!

Den fyrsidiga triangeln

Dénis Lindbohm

Alvar var tacksam att skämta med, för han blev alltid misstänksam mot alltför mångtydiga skämt och började undersöka om det låg något annat bakom, än det vid första anblicken syntes vara. Kanske är det så med mycket intelligenta personer: De drar ut en massa fler konsekvenser än folk i allmänhet.

En gång skrev han till mig och nämnde att Sam J Lundwall i Stockholm, Gabriel Setterborg i Göteborg och jag i Malmö satt som spetsarna i en triangel och bevakade honom, där han satt i Halmstad.

Jag tog fram min kartbok, lade ett tunt papper över en Sverige-karta, markerade de fyra städerna och förband dem med streck. Sedan sände jag skissen till Alvar och ordade litet dunkelt om att triangelns skevhet gjorde en fokusering på Halmstad litet problematisk.

När han kom på besök till mig nästa gång hade jag en karta över södra Sverige framme. Ovanpå låg ett genomskinligt papper och på detta hade jag med linjer åstadkommit en triangel, där ena spetsen var Halmstad, andra Malmö och tredje Jämshög. Det blev faktiskt en rätt perfekt triangel. Och Alvar frågade naturligtvis vad jag höll på med. Han fick ett svävande svar om geodetiska linjer och blev strax mycket misstänksam.

— Vem bor i Jämshög?

— Jämshög? Där bor väl en massa människor, fråga inte mig för jag känner dem inte.

— Finns det fans i Jämshög?

— Fans finns väl överallt. Fråga Kindbergarna om de har några prenumeranter där. Skulle inte förvåna mig.

Vi pratade om den där triangeln hela kvällen, men inte fick Alvar nåt svar — för det fanns ju inget svar. Till slut orkade jag inte driva det underliga skämtet vidare längre utan sa att jag bara skojade. Då trodde han mig inte längre. Han gav sig åt-tan på att det var något skumt jag höll på med.

Han funderade på gåtan även när han reste hem och jag tänkte att nu tvingade han nog sina stackars föräldrar att bila till Jämshög, där Alvar sen skulle gå omkring och titta efter lösningen på ett olösligt mysterium — men dithän gick det inte. Han insåg tydligen att jag än en gång gett prov på den underliga humor, som han aldrig riktigt förlikade sig med.

Arvid Gyllenberg, som alltid varit en snäll själ, tyckte att jag skulle låta bli att skoja på mitt flerbottnade sätt med Alvar "för Alvar tar dig på Alvar". Det ville jag inte tro, fast Arvid sa:

— Du skojar på ett sånt sätt att man tror att du menar allvar och talar allvar på ett sånt sätt att man tror att du skojar.

Men Jämshög glömdes bort, för nu planerade Leif Helgesson i Stockholm och Gabriel Setterborg i Göteborg att tillsammans med mig ge ut Three Towns Fanzine och när jag nämnde detta för Alvar i ett brev vände han blicken från Sam J till Leif: Vi tre, skrev han till mig, kunde mycket väl vara tre aliens, som använde oss av coder i vår verksamhet och nu knöt ihop en första officiell krets med hjälp av det planerade fanzinet.

Tanken var fascinerande. Jag kunde inte låta bli att nappa på den och blev så engagerad att jag glömde både Leif och Gabriel: De gav ut fanzinet utan min medverkan. Min frånvaro i ett zine, som ändå hette Three Towns Fanzine, väckte Alvars undran och jag besvarade hans frågor med att det uppstått en fasförskjutning i triangeln och att vi planerade att flytta Gabriel till Fredrikshavn i Danmark innan vi fullföljde projektet. Jag fick förvånade frågor från Gabriel senare, så tydligen hörde sig Alvar för.

Inte vet jag hur långt Alvar spann på temat, men när han nästa gång besökte mig talade han om nån slags varelser, som kallades "deros" och påpekade att mitt förnamn gav vissa associationer.

— Tala för fan inte om det för andra, sa jag, för det är inte meningen att Homo Vulgaris skall upptäcka sånt. Det är bara en diskret signal till andra deros.

Samtidigt undrade jag förtvivlat vad "deros" var för något. Alvar undrade omgående varför inte Leif och Gabriel hade såna signaler i sina namn, vilket gav mig ett utsökt tillfälle att tala om att de bara var underhuggare.

Alvar pratade vidare och jag uppsnappade att "deros" bodde under jorden och hade dolda utgångar här och var. För mig lät det som om deros var djävlar. Eller den sorts "demonier", som jag hade läst om i JVM i en Karl Alfred serie på 40-talet. Jag tog Alvar med mig till fönstret, pekade ner på gården där luckan till en kloak skymtade i asfalten.

— Där ser du min nödutgång, sa jag, men gå nu inte ner och lyft på luckan.

Vid den tiden hade jag lånat en bandspelare av Bertil Paulsson. Jag hade ett band, som Arvid Gyllenberg pratat in. Det var en fin enmans teater. Han höll på att undersöka en källare och hittade en dold dörr och gick genom den . . . verkligt rugig grej han pratat in. Men nu fick Alvar lyssna på bandet och tände direkt. Han ville att vi skulle hem till Arvid och gå ner i dennes källare. Jag hade all möda i världen att avstyra det hela.

— Du skulle inte känna igen Arvid nu, sa jag med mångtydiga övertoner i rösten.

Alvar såg förvånad ut.

— Det var Arvid som gick in genom den dörren, fortsatte jag. Den, som sen kom ut därifrån, ser nog ut som Arvid. Men . . .

Därmed hade jag gjort Arvid till om inte deros så något annat underjordiskt gruvligt. Alvar hörde sig aldrig för i ärendet med Arvid. Eller? Han kanske gjorde det och upptäckte att det var sant?

Jag har aldrig fått reda på hur mycket Sam J, Leif eller Gabriel hängde med i skämtet om aliens. Men till slut ebbade skämtet ut. Nån gång under de följande åren kunde Alvar göra en hänsyftning på det. Men med tiden blev han själv en alien: Jag hörde att han njöt av att presentera sig för nya fans som "en man från rymden".

Och kanske var det redan från början han, som skojade med oss: Han låtsades att vi andra var aliens. Men han var det själv.

Brev från en vän

(Bearbetat av Denis Lindbohm efter material från B O Ringberg, välkänd utgivare av Kapten Frank-fanzinet "Future Fan".)

Tyvärr blev det aldrig något personligt sammanträffande mellan Alvar och mig, men korrespondensen var stundtals mycket intensiv. Alvar var, bland mycket annat, en inbiten CF-fan — dvs han tyckte om berättelserna om Captain Future (Kapten Frank på svenska). Dessutom gillade han Eugen Semitjovs seriehjärte Allan Kämpe. För att i denna minnesskrift över Alvar bidra med min version skall jag härnedan nämna något om innehållet i vår korrespondens.

I maj månad 1969 kontaktade han mig angående försäljning av en mängd JVM (Jules Verne Magasinet) och uttalade intresse för att få studera mitt register till JVM. Jag kunde tyvärr inte hjälpa honom, eftersom Sam J Lundwall hade det (och fortfarande har det). Han nämnde vidare att han kunnat hjälpa Sam med en mängd uppgifter till dennes sf-bibliografi, vilket var mer än sannolikt med hänsyn till Alvars även för en aktivan avsevärda kunskaper om sf-litteraturen.

Alvar hade varit i kontakt med biblioteken (Kungliga Biblioteket, Uppsala Universitets, Göteborgs Universitets och Lunds Universitets) rörande deras innehav av JVM. Det bekymrade honom att det fanns luckor: Deras samlingar var inte kompletta. I viss mån kunde jag lätta hans bekymmer sedan GUB varit i kontakt med mig rörande FF (Future Fan): De fick ett dussintal JVM-nr av mig att komplettera med.

Framåt sommaren avslöjade Alvar sitt intresse för Allan Kämpe, vilket inte precis var något märkligt avslöjande: Är man CF-fan ligger det nära till att vara AK-fan också. Han diskuterade med mig om olika sf-serier och namngav de tidskrifter och tidningar i vilka de gått eller fortfarande gick — det lät nästan som om han funderade på någon form av katalogisering. Jag hade märkt något hos honom av samma som jag själv har: Viljan att göra systematisk forskning inom sf-genren.

Han uttalade särskild uppskattning rörande min forskning kring felaktigheter rörande CF, vilket varit publicerat i Klubbspalten under rubriken "forskningsavdelningen meddelar". Det där hade jag inte stått för helt ensam — det var ett samarbete mellan mig och Kjell Hjalmarsson och C O Jonsson.

Han talade vid denna tid alltmera om JVM, som ju vid det laget börjat ges ut av Bertil Falk, efter att ha legat nere sedan 1947. Han formligen sprudlade av idéer, som alltid när han blev aktiv för en sak.

Alvar prenumererade på FF och hade även köpt "Captain Future — Man of Tomorrow" från 1967. Han ville sedan också ha mina stencilerade ark (i JVM-storlek) om utesluten text i CF-följetongerna. Det framgick nu att Alvar var särskilt in-

tresserad av de arkeologisk/historiska fiktionerna. Han hade ju själv ofta visat intresse för myter om Atlantis och andra försvunna forntidskulturer, så intresset för CF-fiktionerna var ju inte alltför överraskande.

En sak som han uppehöll sig vid i juli 69 var att H O Olsson bildat ett Otto Witt-sällskap i Sundsvall.

I augusti umgicks Alvar med idén att söka upp adresser på JVM-läsare i Humor-sektionen, men planerna rann ut i sanden. Han sände mig kopior på brev från KB, UUB och GUB gällande JVM och tycktes ha fått tanken att jag skulle kunna hjälpa dessa med kompletteringar, men jag hade inte några outnyttjade lager av dupletter.

Både Alvar och Bertil Falk visade nu intresse för att få veta vilka sf-historier som har Robinson-motiv. Med det kunde jag hjälpa dem. Jag sände dem en lista på vad jag kunnat hitta i JVM, Häpna!, Galaxy och ett antal böcker (som jag letat fram med hjälp av Sams bibliografi).

Sedan blev det ett sådant där uppehåll, som det ibland blir i korrespondensen även mellan djupt intressebesläktade personer. Inte förrän i oktober 74 öppnades förbindelsen igen. Då kom åter en brevström från Alvar och han var djupt intresserad i ett projekt från Deltaförlaget: Att ge ut en antologi med JVM-historier. Jag tyckte det var en utmärkt idé, för det hade ju bara kommit ut två sf-antologier på svenska. Tigerstedts "Morgondagens äventyr" på Natur & Kultur 1953 och "Raketmännen från Jorden" på Saxon & Lindström 1956. Tiden tycktes mogen, rentav övermogen, för en ny antologi.

Alvar sände över en lista på noveller som han och Falk hade valt ut och jag kompletterade med några egna förslag. Men antologin har ännu inte kommit ut. Alvar var något irriterad över dröjsmålet — han har ju alltid varit en eldsjäl och inte sett någon anledning till dröjsmål när ett projekt väl försetts med alla nödvändiga element för förverkligande.

Sedan dröjde det ända till i augusti 75 innan Alvars vulkan pyste till igen. Då hörde han sig för hos mig angående Via-serien av Gordon A Giles (pseudonym för Eando Binder). Serien omfattar "Via Mercurius", "Via katakomberna" och "Via intelligensen" m fl. Han nämnde att Viaserien finns som pocketbok. Jag svarade att jag hade den, vilket inte tycktes förvåna Alvar. Han fortsatte att tro att jag alltid var "den mystiske hjälparen" med outtömliga arkiv.

Sedan återkom han med det bekymret att han förgäves försökt få tag på boken. Efterson jag ändå har novellerna i pulps ville jag glädja honom, så jag erbjöd honom att få köpa min bok.

Han köpte den tvärt och läste den omgående och uppskattade den mycket. Men detta skulle komma att bli den sista tjänst jag gjorde Alvar.

Någon gång i februari 76 skrev Alvar om en annan bok, men hur gärna jag än ville så kunde jag inte hjälpa honom med det ärendet. Mitt brevsvaret till honom blev aldrig besvarat. Jag trodde att det åter uppstått ett sådant där uppehåll i korrespondensen, men det visade sig bli ett permanent uppehåll.

Hans glöd värmde oss alla. Minnet av honom kommer att leva kvar.

Atlantis

Alvar Appeltofft

Ett av Alvars stora intressen var myterna kring sjunkna kontinenter som Lemurien och Atlantis. I tidskriften Håpna! nr 4 1957 hade han en mycket intressant artikel, som vi här återger:

Problemet om Atlantis, den mystiska sjunkna kontinenten, härrör från den grekiske filosofen Platon. En enorm mängd böcker lär ha skrivits om Atlantis genom tiderna, vari man har velat placera landet överallt, och Atlantis-legenden har också fått lämna stoff till science fiction.

I dialogerna "Timaios" och "Kritias" förtäljer Platon en berättelse om den forntida ön Atlantis, vilken sägs gå tillbaka till Solon, som i sin tur skulle ha fått del av den av en gammal präst vid Saistemplet i Egypten. Innehållet av "Timaios" är i korthet följande: Utanför Herakles' stoder (Gibraltarsund) låg det en gång en stor ö, som var större än Libyen och Asien (Mindre Asien) tillsammans. Detta var niotusen år före Solon, alltså nio och ett halvt årtusende f. Kr. Där uppstod ett mäktigt konungarike, vilket hade välde över stora landområden och försökte underkuva Medelhavsländerna, varvid det emellertid slogs tillbaka av grekernas företrädare. Längre fram i tiden uppstod ohyggliga jordbävningar och översvämningar, och ön Atlantis sjönk ner i havet och försvann.

I "Kritias" talas om hur Poseidon (havsguden i den grekiska mytologin) slog sig ner på ön och grundlade den mäktiga atlantiska staten. I denna dialog beskrivs detaljerat den av väldiga vallgravar omgivna huvudstaden, staden Atlantis och dess prakt m m. Slutligen omtalas, att Atlantis' invånare, vilka ursprungligen hade ett upphöjt sinnelag, så småningom degenererades och misshagade gudarna. Framställningen avbryts här plötsligt, och en planerad tredje dialog "Hermokrates", som skulle ha bildat fortsättning på de båda verken, blev aldrig skriven.

En granskning av de båda dialogerna uppenbarar en del egendomligheter. En passage i "Timaios" beskriver faktiskt på ett slående sätt Medelhavet visavi Atlanten och Amerika. Detta "fastland" nämns också i redogörelsen för Atlantis' välde. En sådan detalj kan inte ha tillkommit på fantasins väg!

År 1882 utkom i Förenta Staterna en avhandling "Atlantis — The Antediluvian World" (Atlantis — en värld från tiden före syndafloden) av Ignatius Donnelly, i vilken denne kastar nytt ljus över det gamla Atlantisproblemet. Donnelly menar att mänskligheten först nådde en hög kultur på denna ö, som var en återstod av en ursprunglig atlantisk kontinent, vilken möjligen kan ha utgjort en även andligt sett högstående kultur, vars religion var soldyrkan. Detta var myternas Eden, Hesper-

dernas trädgårdar, Olympen. Denna mäktiga stat, befolkad av även vita människor, koloniserade stora delar av världen och ägde ett imperium — vilket Donnelly spårar bakom en ovan omnämnd passage hos Platon. De gamla mytologiernas gudar och gudinnor skulle helt enkelt vara ihågkomster av Atlantis' kungar, drottningar och hjältar, själva gudalärorna förvirrade minnen av rent historiska händelser; ja, som nämnts skulle det sägenomspunna Olympen, den plats där gudarna dvaldes i grekisk mytologi, vara identiskt med Atlantis. I en omfattande naturkonvulsion uppslukades Atlantis av havet — de överallt spridda legenderna om en syndaflod eller världskatastrof skulle vara minnen av detta. Delfinryggen, som är belägen på Atlantens botten ungefär där Atlantis skulle ha legat, utgör enligt Donnelly den sjunkna landmassan.

Donnelly anför vissa överensstämmelser mellan de gamla kulturerna i Mellanamerika och Egypten, påstådda kolonier till Atlantis — den egyptiska civilisationen visar sig vara ovanligt högtstående även långt tillbaka i tiden, som om den fullt utvecklad hade förts till Egypten från ett Atlantis. På båda sidor om Atlanten förekommer sålunda urgammal soldyrkan, pyramider och likheter beträffande tidsindelningen, och ett stort antal bruk och föreställningar påträffades både i Gamla och Nya världen. En slående likhet finns mellan Bibelns skapelseberättelse och amerikanska legender osv. Enligt Donnelly kan detta inte ha sin grund i slumpartade sammanträffanden, utan Atlantis har varit förbindelselänken. Donnelly anser att det var Atlantis' civilisation som under långvarigt arbete kultiverade sädesslagen och tämjde vissa husdjur. Överensstämmelser mellan flora och fauna på båda sidor om Atlanten vad vissa arter beträffar, kan förklaras genom ett förbindande Atlantis. Författaren tillskriver vidare de gamla atlanterna uppfinningar såsom kompassen, krutet, papper m fl. Vad krutet beträffar, anser sig Donnelly kunna spåra detta i legender om vissa sjöodjur, som slungade ut förintande blixtar — barbarers uppfattning av atlantiska krigsskepp.

Det är inte bara hos Platon man möter denna kontinent, den kan spåras annorstädes i bl a allegorier, och man kan nog tala om Atlantislegender, av vilka här endast ett fåtal kan omnämnas. Hos Mandaindianerna uppträder vid vissa religiösa ceremonier en man, som har målat ansiktet med vit lera för att likna en vit man och som säger sig vara överlevande från en översvämningskatastrof. Berättelser om vita och till skillnad från indianerna skäggiga människor i Amerika är legio; dylika förekommer även avbildade. Spår pekar österut, "mot soluppgången". I Gamla världen förbindes den grekiske guden Kronos, som är identisk med romarnas Saturnus, i myterna med en "stor saturnisk kontinent" i Atlanten. En munk skrev under medeltiden, för ett årtusende sedan, en bok där på en karta världen avbildas omgiven av oceanen, bortom vilken landet där människorna levde före syndafloden, ligger. En annan bild föreställer ett krökt berg — aztekerna förtäljer om det krökta berget Colhuacan i sitt mystiska hemland Aztlan. I vissa egyptiska hieroglyfer omtalas en stor ö i väster som dränktes.

Efter det att Donnellys bok utkom har Atlantis tagits upp i många avhandlingar. Hans Bellamy förfäktar i "The Atlantis Myth" åsikten att kontinenten sjönk genom de naturkonvulsioner som uppstod när jorden infångade sin nuvarande måne — Hörbigers kosmiska isteori förespråkar i en passage samma Atlantis-hypotes. Immanuel Velikovsky framlägger i "World in Collision" teorier om vissa kosmiska katastrofer i historisk tid, varvid öns undergång "flyttas fram" till ett och ett halvt årtusende f. Kr. Tysken Otto Muck menar i sin "Atlantis — Gefunden" att Atlantis

förintades fyra och ett halvt årtusende f. Kr. Hur en stor ö kunde sjunka i havet på ett dygn, förklarar Muck genom antagandet att en asteroid störtade ner på kontinenten. Fler verk skulle kunna anföras. På sistone har somliga personer också velat anknyta "de flygande tefaten" till Atlantis! Enligt Thor Heyerdahl, som deltog i Kon-Tikiexpeditionen, invaderades ett halvt årtusende e. Kr. Polynesien från Sydamerika av en ras vita människor med rött hår, som hade fördrivits från sin boplatz. Ett samband kan uppställas mellan detta och Atlantis.

Atlantisproblemet har sedan länge tyvärr tagits upp av ockulta kretsar, som har spridit ett rent nonsens i frågan. Detta har säkerligen bidragit till att misskreditera hela frågeställningen, liksom vissa böcker dragit ner "tefats"-affären.

Förutom Atlantis ryktas det om en kontinent "Lemurien" eller "Mu", som påstås ha legat i Indiska oceanen. En pensionerad engelsk överste James Churchward, som sade sig ha funnit urgamla stentavlor i ett kloster under sin tjänstgöring i Indien, vilka han hade tolkat med en prästs hjälp, publicerade under 20- och 30-talet fyra böcker om "Mu", vars invånare bl a skulle ha känt till den "kosmiska kraften".

Atlantis och Lemurien-Mu har givetvis inte gått science-fictionförfattarna förbi, kanske beroende på det spekulativa som ligger i ämnets natur. Man kan träffa på "fantasy", med motiv från dessa sällsamma världar och berättelser där Atlantis skildras som en högtstående världscivilisation som t o m hade rymdskepp! Mycket SF med Atlantis-motiv torde ha skrivits, även om kvaliteten inte alltid är så hög. Redan Jules Verne berörde ämnet. I Stanton A Coblentz' roman "The Sunken World" överlever Atlantis' invånare på havets botten under artificiella förhållanden — temat är inte nytt. Fredric Brown har skrivit en strålande och fantastisk Atlantis-Novell, "Letter to a Phoenix". På svenska finns t ex K G Ossiannilssons väl inte särskilt märkvärdiga "Världen som sjönk", i det närmaste en dramatisering av Donnelly's Atlantis. En till svenska översatt Mars-roman av Alexej Tolstoj berör även Atlantis. Gamla Jules Verne Magasinet/Veckans Äventyr på 40-talet tog överraskande ofta upp ämnet, bl a i följetongen "Syndaflodens söner" av Nelson S Bond. Somliga Atlantis-forskare anser att atlanter fortfarande lever kvar långt inne på de "vita fläckarna" i Sydamerikas djungler, ett antagande som fantasy-författare har byggt på.

Frågan om en civilisation i forntiden har på senare tid fått en ny belysning i vårt land genom flygdirektör Henry Kjellssons intresseväckande teorier, som publicerades i tidskriften *Industria* för ett år sedan och som nu betydligt utökade har kommit i bokform. Kjellsson söker här i gamla myter finna spår av ett högt tekniskt kunnande långt tillbaka i tiden. I avsnittet om Gamla Testamentet teoriseras om möjligheten av att flygplan ligger bakom den egendomliga visionen av flygande keruber hos Hesekiel, att beskrivningen av sjömonstret Leviatan syftar på ett krigsfartyg m m. Vissa forntida "underverk" kan förklaras på teknisk väg. Hade Moses ett radioaktivt ämne i arken? Detta skulle kunna förklara vissa egendomliga händelser som utspelades kring den. Även om de citerade passagerna påminner om anförda tekniska skapelser, är det väl dock osannolikt att "reminiscenser från en föregående kulturrepok" har levt kvar ända in i biblisk tid.

I ett kapitel behandlas det gamla sanskritverket Mahabharata, som skildrar kriget mellan Kuru-sönerna och som faktiskt innehåller anmärkningsvärda partier. Avsnitten ifråga ger osökt en bild av reaplan, fallskärmar, kulsprutor, tanks, t o m något som skulle kunna syfta på atomvapen, och även ett stort antal för oss okända vapen nämns. Dessa skildringar av himlavagnar av dyrbar metall och rasslande

svarta jättevagnar innehåller vissa uttryck och fakta, som svårligen kan vara rena fantasier från forntidsmänniskors sida. Enligt uppgift från Kjellssons sida har man nyligen i Indien påträffat ett mycket gammalt sanskritverk. Viman Shastra, vari flygvetenskap sägs behandlas utförligt.

Kjellsson anknyter till Atlantis-legenderna och sägnerna om en världskatastrof men teoriserar inte om något speciellt Atlantis utan låter i allmänna ordalag myten syfta på inte bara en forntida civilisation utan även en som kanske t o m hade nått samma tekniska ståndpunkt som vi och som kan spåras bakom exempelvis Mahabharataskildringarna. Denna föregående kultur gick kanske under i en av en kosmisk katastrof förorsakad syndaflod — Kjellsson tycks insinuera att omkring fyra och ett halvt årtusende f. Kr. en himlakropp av möjligen asteroiden Ceres' storlek störtade ner på jorden, vilket lär kunna spåras i sägner. Legender m m hän-syftar på en polförskjutning, månens uppträdande på himlen och "oro bland stjärnorna" — detta sistnämnda en naturlig följd av en eventuell "kantring" av jorden. Hypotesen om en kosmisk kollision har många tagit upp; faktum är att anhopningarna av infrusna mammutar i Sibirien och Alaska ger intryck av en genom en naturkatastrof förorsakad ögonblicklig död.

Fanns det en hög kultur långt tidigare än vad vetenskapen antar? Vissa indicier — inte bara mera svårpåtagbara mytologiska — pekar hän mot det och existensen av ett Atlantis. Hypotesen att vår kultur inte är den första på jorden är under alla omständigheter fascinerande!

Vi ska återvända

Alvar Appeltofft

Som ett prov på hur Alvar kunde utforma sina Atlantiskunskaper i novellform återges här en novell som han publicerade i Häpna! nr 5 1958:

Jag står iförd rymddräkt på en kulle i sandhavets vidd på den röda planeten. Det rostfärgade stoftet virvlas upp kring mig i den tunna, kyliga luften av en svag vind som lättjefullt spelar över intigheten. Jag iakttar förstrött hur sandpartiklarna lyfts upp, sveper fram och meningslöst åter dalar ner. Kring mig är öknen och ensamheten.

Solen svävar på himlen förminskad av avståndet och belyser himlakroppen sparsamt. Stjärnorna skymtar på den violetta skyn hos en döende värld, vars luft för längesedan till största delen har förflyktigats ut i världsrymden.

Någon gång i den töckenhöljda begynnelsen frambringade denna planet liv. De första expeditionerna fann en gång i tiden spår efter en annan utveckling. Man kom aldrig till klarhet med vad som skedde här i tidernas morgon och vad som ständigt ligger förborgat under den dränkande sanden, vilka mysterier som har gått förloerade. Nu är Jorden den enda bebodda planeten i solsystemet — det var först bland stjärnorna vi fann intelligent liv.

Det fanns en tid då släktet var bundet till Jorden. Men utvecklingen ledde framåt, ut ur det tidigare barbariet. En gång hade den första raketerna landat på Månen . . .

Solsystemet hade långsamt koloniserats — nio världar, nio planeter, som löpte i sin kretsgång runt Solen. I och med den magnetiska driftens uppfinnande möjliggjordes färder till andra stjärnor.

Över himlen sträcker sig Galaxens glitterband. Stjärnorna roterar mot den mörka bakgrunden i sitt eviga kretslopp. Stora gasklot i flammande majestät. Dubbelsolar, vilka svävar famnande varandra med glödande vätgasprotuberanser. Döende, rödlysande sfärer, som långsamt krymper medan kosmiska sekunder tickar förbi: den förlorade massan är energi, oförtröttligt ilande genom tomheten. De bär fram ett budskap till avlägsna världar, där det finns livsformer som vi inte anat . . .

Jag ser de glödande knappnålshuvudena av ljus, väldiga solar som har planeter. Det ligger vemod i degenerationen. Människan hade kommit från den gula dvärgstjärnan i sin storhet och spridit sig över solsystemen. Men toppen i en utvecklingscykel är också övergången till nedåtsjunkande, framåtskridandet innehåller i sig själv tillbakagång.

Vi hade nått stjärnregionerna. Det troddes en gång vara omöjligt, men det människan vill mäktar hon att göra. Vår okända inre gåva och drift att expandera, att

ständigt söka nytt, det som drev oss framåt ända från vildestadiet tycks ha förflyktigats.

Jag vet inte hur Jorden ser ut nu. Jag längtar efter att få vandra genom dess natur — jag är född i rymden. Jorden, den värld människornas psyke i grund är anpassad till. Civilisationen går tillbaka, åter till naturens omedvetna enkelhet — vad gav oss egentligen teknikens perfektion? Inga rymdskepp landar längre; kanske är jag den siste som har blivit kvar i rymden i vårt solsystem.

Våra sinnrika byggnader på olika världar, kvarblivna rymdskepp och tryckkugler, kommer att raderas ut medan årtusendena glider förbi. Planeternas döda månar, där upphörandets stillhet råder, är inte oföränderliga. Meteorstoft och meteoriter faller ner. Ras inträffar i en mark som aldrig under eonerna har känt liv. Det finns inget verkligt stillastående i rymdens djup.

Den isande världsrymden tränger återigen in över stjärnerövrarnas utposter; utplånar spåren efter den varelse som gjorde intrång på dess domäner. Universum är fientligt mot liv. Livet är en svaghet hos materia som inte har bibehållit sin kosmiska urtidsglöd, universum ett kosmiskt skämt, något som inte borde finnas, något som bara existerar i sig självt.

Men kanske ska vi återvända . . .

Tiden ska gå sin krets igen. Så måste det vara. Utvecklingen löper bakåt. Människan ska bli barbar. Men det ska upprepas ännu en gång. Återigen ska människan resa sig och framåtskridandet gå genom skeendet. Det ska finnas mörka tidsåldrar, då människoanden binds i stagnation — men alltid sökande individer som i undran ser upp mot natthimlens stjärnbestrodda sammetsvalv. Andra släkten kommer genom tidsåldrarna att tro oss utdöda. Stjärnorna tindrar, avvisande eller — väntande.

Jorden förändras genom tiderna. Kulturer växlar och avlöser varandra. Istider kommer och drar bort. Planlöst irrande asteroider kan låta katastrofer modellera om vår hemplanet.

Det ska kanske komma den tid då vi är förgätna, då människan till och med har förlorat medvetandet om sin största triumf, världsrymdens erövring, då världen ser helt annorlunda ut. Men människorna ska vända tillbaka till världsrymden och följa den stig vi tog.

Jag står här på Jordens systerplanet, människans sista utpost . . .

Långt borta blickar Månen medlidsamt på Atalans vidder . . .

Och Jordens gröna smaragd på den fjärde planetens himmel tycks förmedla ett löfte —

— Vi ska återvända!

Den levande myten

Kristina Hallind,

medlem av LF↑3 i Lund.

En pingstafton i slutet på 60-talet steg legenden Alvar Appeltofft in i våra liv. Vi betraktade honom från respektfullt avstånd där han stod bland de blommande fruktträden med mörka glasögon och rutig kavaj — främlingen från Mars, föreningens mystiske anfader från barnavdelningen på Halmstads lasarett. Han gick fram till silversamovaren, drack en munfull blod och var plötsligt en av oss.

Sedan dess kom han ofta till våra möten som hedersmedlem. Legendens transsubstantierades till en orubbligt trygg gestalt, som bryggde nattsvart te, bredde kopiösa mängder av de mest osannolika smörgåsar, ständigt planerade något per brev eller telefon och visste allt om sf bara man frågade.

Hans kunskaper var outtömliga. Han kunde sitta kvällarna igenom djupt försjunken i en bok, men kastade sig genast in i diskussionen, som pågick omkring honom, om någon hade glömt ett årtal eller missminde sig på en titel. Han representerade kontinuiteten, det förflutna i det närvarande, historien som var han själv.

Sedan blev han åter legend.

LF↑3

Alvar, SF-legend och HIFI-skribent

Bertil Mårtensson

För den som var ung på 50-talet, sf-intresserad och Häpna!-läsare framstod Alvar Appeltofft lätt som sin tids John-Henri Holmberg. Det man ser på avstånd ter sig gärna litet extra glorifierat och storslaget.

Alvar tycktes outsinligt aktiv. Han gav ut fanzines, arrangerade kongresser och stiftade nationella SF-unioner. Några personliga minnen har jag inte från denna tid. Jag följde det hela på vördsamt avstånd.

Fanzinen och kongresserna var väl det mest konkreta resultatet, men även de många unionerna (sammanslutningar av lokalföreningar till en riksomfattande organisation) hade nog också sin betydelse. Även om de förblev papperskonstruktioner, utopier som krossades mot verklighetens hårda yta och intriger. Bland annat torde unionerna ha haft en viss betydelse för grundandet av vad som skulle bli Sveriges mest seglivade sf-förening, Skandinavisk förening för science-fiction. Som ju också under sin skiftande tillvaro kommit att bli något av en union, låt vara under blygsammare och mindre strikta former. Redan här kan man — och även på avstånd — utläsa vad som var en av Alvars mest utmärkande egenskaper, hans grundlighet. En union av Alvars märke skulle ha riktiga och rejäla stadgar, en organisationsram; ofta kan man — på fackets vägnar — beklaga att Alvar inte blev fackföreningskämpe. Men i all grundligheten förblev han ändå en renodlad fantast, som drömde om parallella universa, främmande planeter och gångna okända epoker ur jordens historia. det är paradoxalt, men han var en paradoxal natur.

När jag själv kom med i fandomgänget, vilket skedde litet gradvis med början omkring 1960, hade Alvar redan på grund av sjukdom "gafierat". Han var ihågkommen som en legend, i den sparsamma flora av historiska översiktsartiklar som ägnades femtiotalets kämpande fandom. Han hade varit Sveriges Mr Science-Fiction. Nu var han en myt.

Jag lärde känna Denis Lindbohm och han berättade om Alvar och gångna tider. Visade fanzines och filmer.

Helt plötsligt dök Alvar sedermera upp i Malmö. Jag besökte honom där i sällskap med Bodil och John-Henri. Det var på Amiralsgatan, mitt emot Amiralen, den biograf där jag en gång sett sf-filmen FLUGAN.

Alvar var nervös. En ny generation av sf-fans behärskade arenan. Och eftersom jag tror han var en natur, som gärna vill tro gott, så förutsatte han att vi var kringvandrande encyklopedier av vetande om SF. Han förutsatte helt enkelt att vi var

lika grundliga som han själv. Jag tillhörde inte den kretsen själv. Det var en ganska märklig upplevelse att höra av Alvar per telefon. Han hade börjat återerövra SF åt sig och gick igenom den bit för bit. När han ringde så ville han alltid ha detaljerade upplysningar om det eller det, till exempel rysk SF. Jag visste ingenting om rysk SF då, men Alvar ville inte tro det. Som känd sf-fan måste jag vara en ojämförlig expert på rysk SF.

Jag minns en hel del samtal, där han ringde upp mig och ville veta saker och det var pinsamt uppenbart att han visste mycket mer i ämnet än jag.

Så småningom började han acceptera att jag inte var en encyklopedi. Som författare kunde jag tillåta mig att vara disträ, strunta i källor, låta bli att samla böcker och bibliografier. Jag hade mitt eget verk i stället.

Fast långt senare hände det likväl att han ett tu tre knackade på dörren och stod där och ville veta ifall jag i mina samlingar hade det eller det. (Ibland hade jag rentav något också.)

Då hade Alvar också flyttat till Lund.

Jag träffade honom inom LF3, den fortfarande livaktiga sf-föreningen, men eftersom jag visade mig vara periodvis starkt allergisk mot tobaksrök fick jag dämpa ner min aktivitet där. Mest råkade jag Alvar ute på stan. Alltsom åren gick verkade han bara piggare och aktivare. Han fick ett nytt intresse: hifi & stereo. Följande händelseföljd är rätt så betecknande för Alvars grundlighet.

Ett: Jag träffade Alvar nere vid Lundagård och han berättade att han tänkt köpa stereoanläggning. Eftersom jag redan hade en måste jag veta allt om det där, så han frågade grundligen ut mig. Faktum är att jag visste mer om hifi än rysk SF, en känslelse som härmed sprids oförblommerat.

Sedan gick det en ganska lång tid, när jag inte alls hade någon kontakt med Alvar. Men och här är punkt två: När jag senare köpte ett nummer av tidskriften STEREO-HIFI, så hittade jag där en artikel med råd till den som skall köpa stereoanläggning författad av ingen annan än vår gamle Mr. Science-Fiction. Den var grundlig och förnuftig. Han hade nu tagit sig igenom det området också.

Jag vill även nämna att jag hade kontakter med honom som tidskriftsredaktör. När Bertil Falk startade JULES VERNE MAGASINET på nytt inbjöds jag medverka med noveller. Alvar läste en bunt noveller noggrannare än jag själv gjort, och valde ut.

Sista mötet med Alvar bör ha varit hösten 76. Jag och Bodil var på väg till Malmö med Lundabussen. Alvar klev på, och började ett för de kringsittande ganska egendomligt samtal om svunna kulturer, Däniken och annat som fängslade honom. De jordbundna bussresenärerna tittade misstänksamt på oss. Om man åker me lunnabussen ska man bannlysa det kosmiska från sin konversation. När Alvar steg av bussen — i Åkarp tror jag — hade jag ingen känsla av att en fannisk legend klev ur mitt liv.

Den gåtfulle Alvar

Nedskrivet av Denis Lindbohm efter berättelse av Arvid Gunnarsson, medlem i sf-föreningen LF3 i Lund.

Det finns säkert fullt fog för antagandet att endast ett fåtal sf-fans kom i närmare kontakt med Alvar Appeltofft: Han släppte aldrig någon person inpå livet. Det fanns, även i goda vänners lag, en aura av otillgänglighet omkring honom. Den auran hade han själv applicerat — den var inte ett påfund av andra. Varför den fanns där är svårt att säga. Om det gällt någon annan än Alvar skulle man kunnat anta att den satts upp som ett skydd, betingat av osäkerhet. Men Alvar var inte någon osäker människa. Snarare tvärtom. Han var förkrossande självsäker och hade anledning till det: Han var ju ett vandrande lexikon om allt, som rör sf — och även om annat.

Dessvärre väntade han sig att även andra skulle vara på det sättet och man kunde riskera mindervärdeskänslor när han diskuterade kring saker, som för honom var självklart bildningsgods, men som man själv visste mycket litet om.

På sätt och vis var han upphov till LF3. Han låg på sjukhus och blev där bekant med Leif Andersson. Alvar formligen "värvade" Leif för sf-saken och Leif startade LF3. Båda blev, givetvis, hedersmedlemmar.

Min kontakt med Alvar gällde inte bara sf, utan även ockultism. Eftersom jag studerat det ämnet fick Alvar för sig att jag var en auktoritet — typiskt Alvar: Han väntade sig att om någon kände till ett ämne så skulle han känna till allt. Det gjorde nu inte jag: Jag visste en del, gav Alvar detta och sen fortsatte han med kraften och farten hos en rymdraket.

Jag var nog litet förvånad, för jag hade fått uppfattningen att Alvar var tänd på enbart sf. Han hade gått över till parapsykologin nu och ämnade lösa gåtorna kring ESP?

Det fick jag aldrig någon riktig klarhet i. När Alvar fattade intresse för ett ämne så ville han veta allt om det, även om det inte nödvändigtvis betydde att han trodde på ämnet i sig själv. Kanske var det ockulta för honom bara av rent akademiskt intresse. Det skulle inte förvånat mig om han planerade att skriva artiklar om det, trots att han — kanske — från början inte hade visst ett dugg om det.

Ett problem fick aldrig lämnas åsido enligt honom. Om det på något möte diskuterades en gåtfull sak så kunde man vara säker på att Alvar tog itu med gåtan, vände och vred på den, ställde upp rader av teorier och fastnade för den mest sannolika. Det känns tragiskt att nu efteråt veta att han skulle kunnat bli en stor analytisk forskare.

När han träffade nya medlemmar roade han sig med att presentera sig som en

människa från en annan planet. Han lät helt allvarlig, som om han trodde på det själv. Mer än en blev högst förbryllad. Alvars humor måste man vänja sig vid.

Man måste också vänja sig vid hans otroliga Dagobertsmörgåsar. Han är den enda människa jag hittills sett göra sådana smörgåsar. Han kunde ta en brödskiva och dra över den med smör och leverpastej, sedan täcka pastejlagret med ett lager gurka, bygga vidare med apelsinmarmelad, salladsskivor, rökt skinka, prickig korv och i övrigt allt, som stod till buds. När han var klar var mackan en miniatyrkopia av siquraten i Babel. Han sänkte hakan till nivå med livremmen och bet av den första tuggan och man trodde inte sina ögon.

LF3 hade sina möten hemma hos Alvar också, likaväl som hos övriga (vi har ju ingen fast lokal). Men det var få möten där. Man blev djupt imponerad av hans boksamlingar, de var omfattande. Det fanns bokhyllor i båda hans rum. Vidare ett högt skåp med lådor, som samtliga var bräddade med böcker och tidskrifter — och, som om inte detta var mer än nog, en garderob vars hyllor dignade under böcker, tidskrifter och fanziner.

Han hade en förnämlig stereoanläggning och två bandspelare och till detta en omfattande samling skivor och kassetter. Vidare hade han en radio, med fler våglängder än jag tror mig ha sett på någon radio förut. Han lyssnade på hela världen. När det var satellitprojekt på gång lyssnade han givetvis också på utsändningarna från dessa.

Med sin eld borde han ha varit den ledande personen inom LF3, men Alvar lät sig inte engageras på styrsignaler från andra — han styrde sig själv. Han var en ensamvarg, som inte lät sig bindas av flocken.

När han så tvärt lämnade både Fandomen och livet upplevde man detta som en chock. Kan eldsjälur verkligen dö? Han var ju en av Fandoms legender, en av de där, som funnits med redan då Häpna! startade i första hälften av 50-talet. En av dessa mytiska gestalter, som man hörde talas om när man själv började nosa på sf. Men, även sådana har sin tid av liv.

Legender kan inte dö. Därför vill jag avrunda mina små minnesglimtar med att säga: Alvar är borta ur vår krets.

Men legenden om honom kommer alltid att vara kvar.

Skottspolen

Dénis Lindbohm

Ibland tyckte jag synd om Ellen och Hugo, som måste flaxa iväg från Halmstad till Malmö varje gång Alvar kände behov av att tala face-to-face med en sf-broder. Hugos bil var en av de minsta jag sett. Den hade märket Goliath . . . När han visade mig motorn trodde jag inte att jag såg rätt: Den kunde rymts i en ordinär cigarrlåda.

Med den körde vi en gång ut till Bokskogen och då var bilen så fullproppad att dess räta linjer blev böjda: Den strävade likt andra celesta objekt efter klotformen. Ute i bokskogen filmade jag Alvar för första gången. Han betedde sig som en kalv, som släppts ut i gröna hagar för första gången i sitt liv: Studsade omkring och rullade i gräset och var helt vild. Jag stirrade förvånad, för jag hade tidigare fått uppfattningen att hans aktiviteter enbart gällde sf och att hans uppfattning om god motion var att knacka på en skrivmaskin, veva en stencilapparat eller blada i en bok — inte att rusa runt bland gräs, blommor, buskar och träd.

Senare köpte Hugo en större bil. Det var ungefär samtidigt som jag bytte min mc av märket HVA Fram mot en Heinkel scooter. Det året fick jag och frugan låna den appeltofftska sommarstugan i Haverdal, en underbar idyll som jag ännu drömmer om. Alvar var just då i England, men Ellen väntade hem honom och sa att när han kom hem så skulle han komma ut till oss "och sen får ni rå om Alvar helt och hållet". Men han kom inte. Han var kvar i England, men blev rätt ledsen när han vid hemkomsten fann att vi var tillbaka i Malmö.

Det var ju alltid i Malmö vi möttes. Jag besökte honom aldrig i Halmstad. Faktiskt — först efter att han lämnat vår fandom för gott (eller för detta liv) besökte jag Appeltoffts villa på Fogdegatan.

Jag minns en gång när jag fått vajsing på det elektriska i min scooter och plockade itu den inne på gården på Jerusalemsgatan. Då kom plötsligt Alvar inpromenerande med en stor kasse i näven, vilket var vanligt: Han släpade alltid med sig fanzin och magazin och böcker.

Där låg jag på knä och sökte efter ett helt omöjligt fel och blev allt surare och åkallade allt mörkare makter — och Alvar började prata om hyperrymden. Jag hade skrivit ett brev till honom om min teori rörande hyperrymden, den ville han diskutera.

Nu brukar jag skryta med min mångsidighet, men när jag ägnar mig åt en sak så är det bara den saken i min psykofokal: Det kunde inte tusan tänka på andra dimensioner och samtidigt analysera de elektriska funktionerna i en sönderplockad scooter. Jag svor allt intensivare.

Alvar märkte att det inte gick att kommunicera med mig på civiliserat vis och

frågade var Leif Lindgren bodde. Jag svarade att jag absolut inte rekommenderade honom ett besök hos Leif.

— Varför inte det? frågade han.

— Det finns sextusenåttahundra femtio fem goda skäl till att du inte besöker Leif och jag har inte tid att räkna upp dem.

— Men hur kommer man dit?

— Du går österut härifrån tills du kommer till spårvägen, sen följer du den vidare mot öster tills du kommer till trakten av Möllevångstorget. Där någonstans bor han.

— Är det långt?

— Det är helt betydelselöst, för du skall inte gå dit. Du skall stanna här, men nu vill jag laga min zqxwxzcp Heinkel.

När jag en stund senare tittade upp var han borta. Nå, tänkte jag, då gick han upp till frugan och hon ger honom kaffe. Sen hittade jag felet och satte ihop scootern. Men när jag kom upp var inte Alvar där. Han hade, så gudar och demoner, följt min anvisning och gått till Leif. Att jag sa "du skall" var rena utmaningen för honom. Ingen kunde säga "du skall" till Alvar.

Han hittade faktiskt hem till Leif.

En annan gång gjorde jag ett skämt med Alvar av precis samma slag som jag senare gjorde med Sam J Lundwall: Jag gömde vinflaskor här och var och låtsades hitta dem.

Han var på besök och jag gick in i vår rumsstora garderob och tog fram en nästan meterstor pappmodell av ett flygande tefat, som jag skulle ha i en filminspelning. När jag demonstrerade det för Alvar och lyfte av taket låg där en flaska vin.

— Vid Betelgeuse, här har jag visst gömt en pava.

Han log litet. Sen pratade jag om en bok och tog ut den ur bokhyllan, varvid jag "upptäckte" en flaska vin där bakom. Alvar började titta underligt på mig.

Jag tog fram min kamerautrustning och i en väska "hittade" jag till min stora häpnad en tredje flaska. Nu fick Alvars runda kerubansikte ett bekymrat uttryck.

Till slut ville jag visa honom hur jag klätt in vårt vindskontor med papp, så att det blev ett trivsamt krypin och dessutom platsen för en hemmagjord refraktor. Där "hittade" jag strax min gamla trogna hembränningsapparat, vilket fick Alvars blick att irra. Han satte sig i en korgstol, men reste sig snabbt och tog bort en kudde. Under den låg en vinflaska.

— Dricker du så mycket? frågade han försiktigt.

— Mycket? Jisses, det här är bara litet smakbitar, som jag lagt ut för att ha till hands. Du skulle se min källare.

Gudskelov bad han inte att få se källaren. Då skulle skämtet ha spruckit, för där fanns inga flaskor.

Såna skämt ingick i min sf-image: Jag fick rykte om mig inom fandom att vara en otrolig vinkrökare. Folk brukar ju inte vilja få ord om sig att vara alkisar — men jag är inte folk. Jag är sf-fan.

Vartenda brev från Alvar överflödade av idéer. Men jag har en infernalisk vana att skämta bort allvarligt menade projekt, eftersom jag inte anser nånting alls vara värt att ta på allvar, inte ens döden, och dessutom excellerar jag i vanvettiga missförstånd. Då brukade Alvar komma på besök för att prata allvar med mig. Han var som en raketskyttel mellan jord och rymd. Eller som en skottspole i ödets väv.

När han mot slutet av 50-talet kom alltmera sällan saknade jag honom. När jag

sen flyttade till Persborg i Malmö södra utkanter kom han inte alls. Men skotts-
polen fortsatte att fara på annat håll och Alvars ödesväv växte vidare. Den upphörde
inte att växa förrän strax före julen 1976. Det är smärtsamt att den inte blev längre
än så, för det var en vacker väv.

Full av oändlig rymd och ett ofattbart skönt myller av stjärnor.

Alvar Appeltofft och JVM

Bertil Falk

Ända sedan Alvar Appeltofft gick bort har Denis Lindbohm överöst mig med brev om jag skulle fästa ned mina minnen av Alvar på pränt. En stressig vår med resor till England och USA och olika åtaganden har hindrat mig från att skriva ned dessa rader. När jag nu fått tid och i början av augusti 1977 sätter mig vid min skrivmaskin, finner jag att jag inte minns hur jag först kom i kontakt med Alvar.

Själv kom jag i kontakt med science fiction i slutet av 1941 eller 1942. Mitt första nummer av Jules Verne Magasinet köpte jag i pressbyråkiosken vid Enebybergs station utanför Stockholm samma vecka som jag fyllde 9 år. Då hade jag tidigare läst denna veckotidning hos en skolkamrat. 1942 stod hela Europa i brand. Ondskans makter regerade.

Kriget påverkade också oss svenskar. Hela familjer gick i uniform. Min far var inkallad, min mor och äldsta syster var lottor, min yngsta syster var på frivillig luftbevakning. Själv var jag scout. Hemvärn och hemskydd satte sin prägel på den dagliga tillvaron liksom potatis- och grönsaksodlingen, bär- och svampplockningen och maskrosplöckningen. De flesta människor som kunde höll sig med kaniner, som slaktades och konserverades till hösten. Och kaninerna åt maskrosor — som galningar.

JVM hade kommit med sitt första nummer 1940. Då hade kriget redan brutit ut. Som eskapistlitteratur blev tidningen snart mycket populär, inte minst i beredskapstidens baracker, men även i hemmen. Populariteten sköt framför allt fart när Edmond Hamiltons kapten Frank-romaner gick som följetonger. Som mest såldes tidningen i 80.000 exemplar i veckan, och eftersom varje nummer lånades vidare och lästes av många människor torde läsekretsen stundom ha uppgått till kanske en halv miljon, kanske fler. När kriget var slut och det blev svårt att få tag i material, sjönk kvaliteten på magasinet. 1947 lades tidskriften ned.

Så småningom kom Hapna! och med Hapna! kom fandomen — och Alvar. Alvar upptäckte att JVM hade funnits och han fick tag i och läste alla de gamla numren. Själv var jag fullt upptagen med att tjäna mitt levebröd och bilda familj och hade inte mycket tid över till science fiction. Jag skymtade fandomen, men kände ingen särskild dragning till den. Den gjorde ett omoget intryck på mig, en uppfattning som förstärktes med åren.

Alvar var en eldsjäl inom fandomrörelsen, men när jag träffade honom hade han sedan länge upphört att spela en framträdande roll inom den. Min personliga uppfattning är den, att Alvar till skillnad från många andra inom fandom satte science fiction och dess förverkligande före fandomen. Han lämnade aldrig rörel-

sen helt, men han fick med åren en klar distans till den.

Det var 1969 som jag beslöt mig för att återuppliva JVM. Jag visste inte ens vem Alvar var när han plötsligt fanns där och ville vara med på ett hörn. Han inträdde i redaktionen tillsammans med Leif Lindgren, Ulf R Johansson och Jimmy Olsson. Det var Alvar som skaffade de flesta utländska rättigheterna till de noveller vi publicerade. Den enda jag själv köpte in var rättigheten till *The Return of Captain Future*, som jag passade på att införskaffa vid ett besök i New York.

Alvar var också ständigt på jakt efter nya noveller. Han kunde ibland överösa mig med brev med förslag till olika saker som borde in i tidskriften. Han hade också mycket synpunkter på vilka berättelser ur gamla JVM, som vi skulle köpa in.

Han påverkade också dessa val i de diskussioner som fördes. Alvar hade mycket tid till övers för det här. Själv hade jag mycket annat att stå i. Ibland kunde jag nog tycka att han lade ned för mycket intresse och för mycket onödigt arbete på att finna fram sånt som kunde publiceras. Men bakom detta låg en lidelse för science fiction, som troligen saknar motstycke i vårt eget land.

1969 kom en prenumeration på JVM från USA. Det var Hans Stefan Santesson, den svensk-amerikanske antologisten och författaren, som tidigare redigerat *Fantastic Universe* och *The Saint Magazine*, som hörde av sig. Samma år kom han på besök till Sverige, och han gjorde också en avstickare från Stockholm till oss i Malmö. Jag vill minnas att Leif Lindgren ställde upp med sin bil för att hämta honom på centralstationen.

Alvar Appeltofft var naturligtvis med och när Hans Stefan något år senare återkom, ordnade jag ett party för honom i Malmö. Den gången var både Denis Lindbohm och Alvar Appeltofft med. Jag minns speciellt hur Alvar för Hans Stefan underströk att *Fantastic Universe* varit hans favoritmagasin. 1972 övergick JVM i Askild & Kärnekulls ägo, och den målsättning jag hade satt upp i första numret — att få ett förlag med resurser att ta över tidskriftens utgivning — hade därmed förverkligats. Alvar och jag kom att kvarstå i redaktionen en kort tid, men i praktiken hade Sam J Lundwall övertagit tidningen och formade dess policy. Det enda jag kan minnas att jag gjorde, var att kraftfullt plädera för att Sam J skulle fortsätta att publicera Denis Lindbohms Laird & Siljita-berättelser.

När jag inte längre gav ut JVM upphörde kontakterna med Alvar allt mer. Vi hade en del kontakter — mest per telefon — och samarbetade på en tänkt antologi med gamla JVM-berättelser. Den kom emellertid aldrig att publiceras. Till sist upphörde Alvar också att komma på det årliga party jag brukade ge i trädgården i Västra Alstad. Jag träffade honom emellertid i samband med att jag lät ställa ut min samling av originalteckningar från science fiction-tidskrifter och serietidningar på galleri petri i Lund. När jag nyligen gick igenom mina dubbelåttafilmer fann jag att Alvar skymtade fram bland vernissagepubliken, men han drog hastigt tillbaka huvudet när han upptäckte att han var i bild.

På sätt och vis var det typiskt för Alvar. Han var aldrig påträngande på ett framfusigt sätt. Han var nästan ödmjuk, men i praktiken ganska envis. Om han förde fram en idé och den avvisades så återkom han till den igen, gång på gång, och fick inte sällan igenom den till sist. En lustig liten detalj har att göra med ekonomi. Det fanns saker han ville att vi skulle köpa in till JVM. Som tidningens utgivare och "finansier", om uttrycket nu tillåtes för en tidskrift vars budget bara omslöt några tusen kronor om året, kunde jag då ofta på goda ekonomiska grunder fastslå att det saknades pengar.

Alvar kunde då föreslå att han själv skulle betala för inköpet av den aktuella novellen. Den var så bra, så viktig, att han till varje pris ville se den i tryck. OK. Jag gick med på det. Men bara två gånger. Alvars ekonomi föranledde honom nämligen att förklara att han inte hade råd med utgiften. Detta kom då när inköpet redan var gjort. Det kanske var en slump att detta inträffade. Kanske var det omedvetet hans sätt att få sin vilja igenom. Arg kunde man inte bli på Alvar. Han var inte en människa som man blev arg på.

Och där är vi framme vid hans karaktär. Jag hade en gång i tiden trott att science fiction-läsarna skulle bli de som formade framtiden. Förutsättningslöst skulle de ge sig ut i tillvaron och pröva alla möjligheter, anta alla utmaningar, iscensätta ett samhälle, där allt var möjligt. När jag med tiden kom i kontakt med fandom och fick se denna skara av människor med våldsamt självhävdelsebegär, som stencilerade privatbrev, baktalade kamrater, låg i meningslösa fejder som aldrig ledde till något konstruktivt och visade prov på omognad i största allmänhet, misströstad jag.

Bland all denna ovänlighet och otrevnad framstod Alvar onekligen som ett lysande undantag. Han försvarade också varmt fandom, när jag påtalade dess brister för honom och han hade alltid ursäkter för de smaklösa dumheter som vildvuxet härjade i fandomens djungler av grotesk självhävdelse. Han var förvisso lojal mot sin rörelse. Han såg också tillbaka på sina egna fejder med en viss tillfredsställelse skulle jag våga påstå, även om han tydligtvis inte önskade dem tillbaka.

Jag har med tiden upptäckt att de science fiction läsare, som inte hamnade i fandomen, utan i stället blev fysiker, ingenjörer, psykologer etc faktiskt fört med sig det bästa i sf i sin skapande forskning och dagliga verksamhet. de kvaliteter som jag trodde att sf skulle skapa hos människor finns där, men de finns inte inom det stickspår som kallas fandom, som bara tycks vara en privat tummelplats för litterära idéer och primitiva debatter i politik och livsåskådning.

Men Alvar hade något av det där, som man annars saknar inom fandomen. Så snart det var dags för en ny raketuppskjutning i USA eller Sovjet så lyste den röda lampan på min telefon på Kvällspostens redaktion. Det var Alvar. Han hoppades att han inte störde, men han undrade om det kanske i alla fall hade kommit något telegram daterat Houston eller Cape Canaveral. Han följde allt vad som hände inom rymdforskningen via radio och tidningar.

För honom var det innehållet i science fiction och dess möjlighet att påverka framtiden, tränga ut i världsalltet som var det väsentliga. Jag kan över huvud taget inte påminna mig att Alvar diskuterade de stilistiska egenskaperna hos Ray Bradbury och Edmond Hamilton.

Alvar hade också ett effektivt uppträdande när han träffade nya människor. På de sammankomster som han deltog i tillsammans med flera människor, brukade han alltid lyckas med bedriften att skärpa några personer genom att presentera sig som en besökare från Mars.

Jag hoppas att jag med detta i någon mån har gett min bild av Alvar från de år då vi i redaktionen på JVM kom ut med sammanlagt tio nummer. Det var en rolig tid, och den förde mig personligen så småningom i kontakt med några av min egen barndoms hjältar, Otto Binder, Joe Shuster och Edmond Hamilton. Tyvärr fick Alvar aldrig tillfälle att träffa någon av dessa tre, som var med om att forma hans egen attityd till människan och hennes framtid i rymden.

Jubiléet, som inte blev av

1976 planerade LF3 i Lund att fira tioårsjubileum, meddelade Kristina Hallind i ett brev till redaktören. Inför Jubiléet hade man tänkt sig att publicera en skrift — som emellertid inte blev av. Alvars bidrag till skriften som följer:

År 1990 är allting science fiction, så då behövs föreningen inte längre. Till dess hoppas jag den fortsätter som (jättetrevlig) sällskapsklubb.

ALVAR

Detta skrev han vid det möte föreningen höll hemma hos honom den 15 oktober 1976. Vid samma möte skrev föreningen en kollektiv modernistisk dikt, vilken deklamerades på föreningens julfest i olika stämmor av Peder, Arvid, Cecilia och Kristina. Den handlar om föreningens aktiviteter från grundandet och framåt, och om så gott som samtliga dess medlemmar — i varje fall är 25 tydligt "namngivna", däribland Alvar (sista raden) — samt några kollektiva rader där t ex deltagarna i con 69 kan känna igen sig: "envoyéers krets kring sten och blod" = Monoliten och Silversamovaren.

Kollektiv kantat vid jubileumsfesten 1976

Där skrift blev ord och ytans spegling svann
som drömmens silver svärtar årens bad
och linsens krökning ledde spetsens exodus,
steg han en kväll ur parkens skygga djup
med guldets falska sken kring lyckans hand
bland glömda toner ur en bleknad korridor.
Men andens dotter utan flöjt dock flocken följde
dit bildens sönderfall blev resans mål
— perrongens avsteg från en annan tid,
genesens öga under sandens lås,
envoyéers krets kring sten och blod.

I Kaanans land var tavlorna av ler . . .

Med väpnarens i kamp förvridna lemmar
minns dem som flydde till en fångenskap
av annat slag än den de hittills ägt:
parabelns smekning över vindens näs,
en andlös röst som sökte hemortsrätt
ett nyfött leende vid gräsets sus
och österns hovslag i en flickas hand.
Vem tvinnar ljusets hår och molnens gråt
till härd och bröd? En redobogen man,
en halvklädd hjälte och en rotlös skugga,
en välkänd främling från en död planet.

Bilden av drömmaren och visionären Alvar kan kanske bli tydligare om man får veta vilken sorts lyrik han tyckte om. I Elsa Graves "Höstfärd" (P A Norstedt & Söners Förlag 1961) har han skrivit "underbar!" vid dikten "Yttersta utposten" och dessutom understrukit ett flertal rader, vilka tydligen fängslade honom särskilt. Författarinnan har gett tillstånd att dikten återges:

Yttersta utposten

Det är inte
ord jag söker
nej jag är förmätnare
än så
jag söker dig —
jag ropar
från stjärnornas kalla utgård
över månens svalare kraterskogar
jag ropar ditt namn
som studsar i evigheten
som faller tyngdlöst
faller genom mitt
sökandes
tyngdlösa rop
efter en röst

Men inte ens rösten
inte ens skuggan av en röst
kan jag möta
längs galaxernas brus

I döden
i oändlighet
möter jag sökandet
genom årbillioner
av väntan
tyngdlös väntan
med tyngdlösa rop
och glömska
av ditt namns innebörd
om jag
eller du:
ett upplöst möte,
isars sken
mot varandra
från de avlägsna
solsystemen

Ovanför vintergatornas
oberörda avstånd
glömmer jag lufthavets
stiltje
och vilande vindar
vet jag i viktlös smärta
att vi var vinden
som sov
i jagande gröna
luftvågor
jordens gröna vågor
slog upp över oss
och förde oss
vindlikt bort

Jag har glömt lyssnandet
men jag känner det
som en förebråelse
som inte förmår
komma mig nära —
Ett svar
som är minnets skugga
av svaret
som återstår
i mina rop
sedan väntan i tidlös smärta
förbundet tidlös glömska
med våra utsläckta namn

Vi minns inte längre
varandra
bara vår längtan
att svara
att svara ett anrop
som skingrade mörkret
Men mörkret rubbas ej
i sin täthet
stjärnhimlen sjönk
undan
vi är långt ovan
synliga vintergatssystem
och halvvägs hade vi
redan glömt våra namn

Vi når inte varandra
bara vår längtan att nå
roterar i rymden
men så snabbt
av vitglödande
viktlöshet
att det liknar ett jag
ett jag i tidlös väntan

Kosmisk fallskärm

En dikt till Alvar Appeltofft från Elsa Grave, oktober 1977.

Om själen
vore en telefonväxel
sa Alvar
skulle jag önska
att den hängde
i månskenets draglina
mot havet
så att den vid ebbtid
vilade i gräset
"under nässlornas samtal
med fjärilsstimmen"
som en obestämd poet
skulle uttrycka det —

Och inför våra ögon
växte en kosmisk telefonväxel
för det ohörbara
upp genom gräset
och vävde
med osynliga sambandslinjer
och genomskinliga anrop
en dykarklocka
för långsamt nersjunkande
i flodtid genom kvalsternätet
på vår motsträviga
tidsinställda människohud
Och genom algerna
som bildades på glasrutan
mot undervattensmörkret
avläste vi det omätbara
i saknadens enorma sol
som genomstrålade
alla människors ryggrader
i blixtlätta ljusår
växelspelens ljusår

där vår gåtfullhet förtätades
och spreds som virvlande höstlöv
från mångtydiga träd —
"Men, sa Alvar,
enligt pedantteorin
skulle denna dykarklocka
omständigt
och sinnrikt
kunna byggas om
till ett parasoll
för genomsläpp
av kosmisk strålning
i tillräckliga doser
för att förvandla människor
till energi
frigjorda från fysiska
människoegenskaper
såsom ett begränsat antal sinnen
och allmän synlighet
den fatala människokonturen."
Så skulle vi slungas
genom universum
som små genomskinliga klot
av tusen förfinade sinnen
som ett sorts laddade toner
som med sin vanvettiga
drömenergi
skulle ge upphov till
nya varelser, världar
galaxer — — —

Sedan såg jag
gåtfullhetens obegränsade
parasoll
veckla ut sig
som en välgjort fallskärm
sväva långsamt bort
med en belåten Alvar
som försvann
sinnrikt skyddad
mot universums
iskalla andetag

Innehåll

Förord (Dénis Lindbohm)	7
Salamander (Dénis Lindbohm)	8
Glimt av stjärnor (Arvid Gyllenberg)	11
De överlevande (Alvar Appeltofft)	12
Den gudarna älskar (Lars Lambert)	14
Den fyrsidiga triangeln (Dénis Lindbohm)	15
Brev från en vän (B O Ringberg)	18
Atlantis (Alvar Appeltofft)	20
Vi ska återvända (Alvar Appeltofft)	24
Den levande myten (Kristina Hallind)	26
Alvar, SF-legend och HIFI-skribent (Bertil Mårtensson)	27
Den gåtfulle Alvar (Arvid Gunnarsson)	29
Skottspolen (Dénis Lindbohm)	31
Alvar Appeltofft och JVM (Bertil Falk)	34
Jubiléet, som inte blev av	37
Kollektiv kantat vid jubileumsfesten 1976	38
Yttersta utposten (Elsa Grave)	39
Kosmisk fallskärm (Elsa Grave)	42

Alvar Appeltofft var under många år en av den svenska science fiction-fandoms förgrundsgestalter. Som föreningsmänniska, organisatör, skribent och utgivare av ideella tidskrifter — fanzines — utvecklade han en energi, en mångsidighet och en hängivenhet som gjorde honom legendarisk.

Vid hans bortgång i december 1976 beslöt därför Skandinavisk förening för science fiction att med hjälp av donationer från bland andra Alvar Appeltoffts föräldrar inrätta Stiftelsen Alvar Appeltoffts Minnesfond. Stiftelsen har till syfte att stödja och främja ideellt arbete inom ramen för science fiction-fandom i Skandinavien.

Den minnesskrift över Alvar Appeltofft som nu föreligger har likaså producerats av stiftelsen. Som redaktör har fungerat författaren Denis Lindbohm, mångårig vän till Alvar Appeltofft och själv en av den svenska fandoms största förgrundsgestalter. Minnesskriften säljs till förmån för stiftelsen och har finansierats genom särskilda donationer.